

Документи Європи Карпат

1. Карпатський меморандум, 8 вересня 2011 року
2. Висновки, прийняті під час конференції «Європа Карпат»
4-6 вересня 2012 року
3. Красічинська Декларація, 23 лютого 2013 року
4. Криницький меморандум, 8 вересня 2013 року
5. Криницька Декларація, 3 вересня 2014 року
6. Перемишльська Декларація, 29 січня 2017 року

Карпатський меморандум, 8 вересня 2011 року

Карпати являються важливою частиною регіонального багатства Європи. Це простір з величезними соціальними, культурними та природними ресурсами і в той же час один з найбідніших і найбільш недооцінюваних регіонів, який потребує скоординованої підтримки в рамках європейської політики. Карпати мають кілька важливих переваг.

По-перше, вони об'єднують, понад теперішніми кордонами Європейського Союзу, територію, яка має стратегічне значення - від самого ядра Центральної Європи: Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, України, по Балкани разом з Румунією і Сербією. По-друге, вони являють собою унікальний ресурс природного середовища, будучи «зеленим хребтом» Центральної та Східної Європи. По-третє, - це культурно і соціально значущий регіон, в якому проживає близько 20 мільйонів чоловік. Карпати є також проблемною зоною.

Основні недоліки цього регіону - це відсутність інфраструктури, як в транспортній, так і в екологічній безпеці, відсутність належної дбайливості в галузі сталого розвитку, соціальні проблеми, в тому числі території з високим рівнем безробіття. Якщо ми не проведемо скоординованих заходів з розвитку, в Карпатському регіоні буде все більше і більше економічний та соціальних проблем. Тому ми вважаємо, що необхідно об'єднати зусилля держав, Європейського Союзу та окремих регіональних влад задля розробки спільної стратегії для Карпат, яка, враховуючи переваги цього простору, дозволить подолати його слабкості.

Така стратегія, на зразок стратегії для Балтійського моря і Дунайської стратегії, має, перш за все, опиратися на синергії між вже існуючими ініціативами і діями, здійснюваними в цьому регіоні і, отже, являти собою додану вартість, не призводячи до створення нових структур, правових положень чи установ.

Ми хочемо скоординовано залучати фінансування на діяльність в Карпатському просторі, щоб кошти, особливо залучені з бюджету Європейського Союзу, не розпорозувалися, а були стратегічно спрямовані на спільні карпатські проекти. Механізм спрямований на фінансування спільних заходів задля сталого розвитку Карпат можна було б розробити на основі моделі, яка діє по відношенню до існуючих європейських мікрорегіональних стратегій розвитку, а також ініціатив, таких як європейська програма «Альпійський простір» (*Alpine Space*).

Кількість існуючих кращих практик та ініціатив в регіоні Карпат переконує нас, що при правильно розробленій стратегії ми можемо, в порівняно короткий час, досягти бажаних, конкретних результатів нової ініціативи зокрема в галузі академічного («Карпатський універси-

тет»), екологічного та інфраструктурного співробітництва, або в рамках міжрегіонального проекту «Карпатський горизонт».

Така співпраця, зокрема, послужить зміцненню зв'язків між державами-членами ЄС і Україною, сприяючи більш швидкій інтеграції цієї країни в європейські структури. Першим кроком, який міг би символічно, але й фактично свідчити про активну європейську політику в Карпатському регіоні, було б приєднання Європейського Союзу, як Сторони, до Карпатської конвенції, підписантами якої на даний момент є окремі держави. Європейський Союз, отримавши за Лісабонським договором таку здатність, повинен скористатися нею саме в такого роду ініціативах.

Наша спільна мета - створити нову європейську макрорегіональну стратегію розвитку вже в рамках майбутніх фінансових рам на 2014-2020 роки. Це можливо за підтримки головних дійових осіб європейської політики, як на рівні головуючих держав, так і Європейської Комісії та Європейського Парламенту.

Ми закликаємо до такого залучення. Карпати варті того, щоб отримати європейську стратегію.

Висновки, прийняті під час конференції «Європа Карпат», 4-6 вересня 2012 року

1. Карпати являють собою регіон, важливий в масштабах всієї Європи. Підтримка заходів з розвитку в Карпатському регіоні може стати імпульсом для зростання ЄС.

Напередодні вирішальних рішень про фінансову перспективу Європейського Союзу на 2014-2020 роки слід підкреслити важливість політики згуртування для реалізації однієї з найважливіших цілей спільноти - гармонійного соціально-економічного розвитку на всій території Європейського Союзу. Бюджетна підтримка заходів з розвитку в Карпатах не тільки сприятиме економічному розвитку ЄС, але й підтримає боротьбу з безробіттям та соціальною ізоляцією, також стане важливим елементом пошуку нового потенціалу для відновлення динаміки зростання.

Ми не можемо дозволити собі, щоб Європа не використовувала повною мірою ресурси, які знаходяться на території Карпат. Сьогодні це ускладнено через інфраструктурні бар'єри, відсутність належних, спеціально адресованих програм з підтримки регіонального співробітництва та перешкод пов'язаних з кордонами.

Тому нашою метою має бути прагнення подолати ці перешкоди і урухомити спеціальні програми співпраці на місцевому та регіональному рівнях в межах прийнятих фінансових рамок на 2014-2020 роки.

Ми закликаємо уряди та місцеві органи влади карпатських країн прийняти такі ініціативи. Вони можуть стати свого роду «пілотними проектами» для майбутньої макрорегіональної Карпатської стратегії Європейського Союзу.

2. Співпраця національних парламентів у формі «Парламентської мережі Карпатського співробітництва» має стати важливою ланкою карпатського співробітництва.

Співпраця в Карпатському регіоні не може обмежуватися лише державними контактами та взаємодією місцевих органів влади. Важливим її елементом мають стати жваві контакти національних парламентів. Вони можуть являти собою визначальну площину для обміну досвідом, спільних заходів міждержавного характеру та узгодження політики стосовно Карпатського простору.

Ці потреби породили ініціативу про створення в парламентах усіх карпатських країн спеціальних «Карпатських парламентських груп» (Карпатських груп або Карпатських клубів, залежно від прийнятого в окремих країні звичаю їх називати). Вони склалися б з парламентаріїв різних партій і різних предметних спеціальностей, об'єднаних ідеєю карпатського співробітництва. Ці групи, діючи разом, сформувавши б природну «Мережу Карпатського парламентського співробітництва» і, таким чином, могли б стати основою змістовної співпраці в конкретних питаннях в галузі інфраструктури, навколишнього середовища, економіки та культури.

3. Місцеве підприємництво, пов'язане із загальним благом, повинно мати пріоритет перед транснаціональними інвесторами.

Карпатська регіон - це особливий економічний регіон, де інвестиції і розвиток повинні збалансовано співіснувати з багатими природними ресурсами, що являється національним ба-

гатством карпатських країн. Тому, підтримуючи розвиток туризму та пов'язаних з ним різноманітних послуг, слід звернути увагу на забезпечення національної власності на природні блага, особливо національні парки та підтримку місцевих громад, щоб вони могли протистояти конкуренції з боку транснаціональних інвесторів

4. Природне середовище Карпат є компонентом європейської спадщини. Для його кращого захисту Європейський Союз має, як Сторона, приєднатися до Карпатської конвенції.

Природа в Карпатах – це унікальні в європейському масштабі екологічні ресурси. Тому вона вимагає постійного захисту і розробки таких моделей розвитку в цій області, які не порушували б природну гармонію між людиною та екосистемою. Карпати не можуть бути скансе-ном Європи, вони повинні процвітати і багатіти, але також не можна руйнувати їх природних переваг. Тому важливо, щоб Європейський Союз, як міжнародна організація, відповідно до Лісабонського договору, приєднався до Карпатської конвенції, яка гарантує сталий розвиток.

Красічинська Декларація, 23 лютого 2013 року

Ми, учасники конференції «Європа Карпат» у Красічині поділяємо думку, що Карпати є важливим елементом Європейського регіонального багатства. Зі своїми унікальними особливостями Карпати сьогодні є одним з двох найбільш важливих гірських регіонів в Європі. Після останнього розширення Європейського Союзу вони також являються його східним кордоном. Це суттєво підвищує важливість цієї території для забезпечення стійкості та згуртованості Спільноти.

В даний час жителі Карпатського макрорегіону стикаються з численними труднощами. Відсутність транспортної інфраструктури, видимі відмінності в соціальній ситуації, в тому числі високе структурне безробіття, призводять до того, що без адекватних заходів задля розвитку становище жителів Карпат буде погіршуватися. Діяльність з модернізації та розвитку Карпатського макрорегіону необхідна не тільки з точки зору окремих держав-членів, а й Європейського Союзу в цілому, особливо в контексті його майбутнього розширення на схід, тому ми хочемо підтримати європейські устремління України.

Ми вважаємо за необхідне скоординувати дії на користь Карпат у багатьох областях. Їх суть має бути спрямована на зміцнення міждержавного, регіонального та транскордонного співробітництва в економічній, соціальній та культурній областях, таким чином, щоб цей мікрорегіон представляв на форумі Європейського Союзу єдине бачення розвитку. Тільки об'єднання спільних зусиль громад, парламентів, урядів та місцевих органів влади карпатських країн створить можливість ефективно відстоювати інтереси Карпат на європейському форумі.

Важливу роль тут можуть відіграти національні парламенти, створивши Карпатську мережу парламентської співпраці. Ця мережа повинна забезпечити регулярні контакти парламентаріїв з карпатських країн у всіх сферах їх інтересів. Важливим кроком на шляху до заснування такої мережі, буде створення карпатських парламентських груп в окремих національних парламентах і в Європейському парламенті, а в майбутньому розгляд питання про створення Карпатської Парламентської асамблеї.

Ми наголошуємо на важливості Асоціації Карпатський Єврорегіон, як установи, що координує та активізує дії з розвитку цієї території. Ми підтримуємо постулат створення транснаціональної оперативної програми Європейського територіального співробітництва для простору Карпатського Єврорегіону в перспективі 2014-2020 під назвою «Карпатський горизонт 2020». Таке рішення сприятиме поліпшенню координації та підвищенню ефективності існуючих фінансових інструментів Європейського Союзу, що підтримують багатосторонню територіальну співпрацю. Ця програма повинна охоплювати всі галузі, які прагнуть до неї приєднатися.

Водночас ми закликаємо Європейський Союз до більш активної підтримки цілей, викладених у Карпатській конвенції, підписаній у Києві 23 травня 2003 року, а також закликаємо до прискорення дій щодо формального приєднання ЄС до цієї Конвенції як її сторони. Зокрема, необхідно налагодити більш тісну співпрацю в галузі водного та лісового господарства. Ми також вважаємо, що важливе значення має виконання завдань, закріплених у Протоколі про сталий туризм до Карпатської конвенції.

Ми вітаємо численні приклади транскордонного співробітництва партнерів з карпатських країн. Надзвичайно цінною ми вважаємо ініціативу розпочати роботу з видання Карпатської енциклопедії. Для цього ми створюємо робочу групу з представників ряду вузів, зацікавлених у проблематиці Карпат.

Ми дуже уважно стежимо за ходом заходів, пов'язаних з реновацією колишньої обсерваторії на вершині Піп Іван Чорногірський і будівництвом центру академічного співробітництва в Микуличині, в яких, в рамках спільного проекту, беруть участь Варшавський університет і Прикарпатський національний університет в Івано-Франківську.

Ми звертаємо увагу на спільні пастуші традиції, що належать протягом століть до основних форм діяльності карпатських горян. Ініціативою, гідною поширення в цьому відношенні, являється організований в поточному році міжнародний транснаціональний проект «Карпатський редик – 2013» як традиційний похід з вівцями з Румунії, через Україну, Польщу, Словаччину та Чехію.

Великою підтримкою для розвитку співпраці карпатських держав - членів Європейського Союзу з Україною стане подальше розширення прикордонної інфраструктури. Тому ми рішуче підтримуємо збільшення кількості прикордонних переходів на західному кордоні України.

Крім того, виходячи на зустріч згідним постулатам і думкам середовищ та установ, пов'язаних із сектором державних і приватних ЗМІ, які працюють на території Карпат, ми підтримуємо ініціативу щодо створення міжнародної платформи для співпраці карпатських ЗМІ з метою спільного просування і розробки та впровадження ефективних систем обміну інформацією.

Ми також підкреслюємо, що головною метою всіх заходів має стати розробка європейської макрорегіональної стратегії розвитку для цілих Карпат за участю всіх зацікавлених країн і регіонів, а також європейських інститутів. Створення стратегії матиме важливе значення для територіальної згуртованості та зміцнення співпраці не тільки між державами та карпатськими регіонами, а й між Європейським Союзом та його східними партнерами. Макрорегіональна Карпатська стратегія («Carpathia 2020» – CEEC – Co-operation, Economy, Environment, Culture) повинна бути в першу чергу орієнтована на співпрацю, включаючи економічний розвиток, екологію і культуру. Елементом цієї стратегії має бути включення дороги «Via Карпатія» (Via Carpathia) в транс'європейську транспортну мережу TEN-T. Ця траса, що проходить через східні території ЄС, повинна стати своєрідним ядром, навколо якого буде створюватися міцний розвиток усього карпатського макрорегіону.

Криницький меморандум, 8 вересня 2013 року

Учасники конференції «Європа Карпат», що зібралися у Криниці, вирішили наступне:

1. Запропонувати національним парламентам створити Карпатські парламентські групи. Наступним кроком може стати вжиття заходів щодо створення Міжпарламентської асамблеї Центральної та Східної Європи. Асамблея має стати площиною постійної співпраці між парламентарями країн регіону. Її метою має бути діяльність задля розвитку Центрально-Східної Європи як суб'єкта. Робота Асамблеї, в силу свого парламентського характеру, об'єднає політиків - представників різних політичних сил і тим самим гарантує тривалу взаємодію незалежно від урядових змін.

2. Вжити заходи з метою створення міжпартійних груп в Європейському парламенті, які діятимуть в області карпатського співробітництва.

3. Діяти на форумі Європейського Союзу та на рівні урядів карпатських держав з метою просування та реалізації Концепції макрорегіональної стратегії ЄС для Карпатського простору. Ця стратегія шляхом об'єднання зусиль з розвитку Європейського Союзу, держав і регіонів повинна стати сильним поштовхом до сталого і динамічного розвитку цієї частини Європи. Ми вважаємо особливо важливим розвиток традиційних галузей економіки, сільського господарства, туризму, діяльність задля національної культури та розширення інфраструктури, що об'єднує наші країни. Ці пріоритети повинні бути належним чином інтегровані в операційні програми з використання коштів ЄС в рамках фінансової перспективи на 2014-2020 роки.

4. Підтримати ідею збереження спадщини та культурно-природного середовища Карпат через Карпатську конвенцію і, зокрема, розширити вплив цієї ініціативи на інші держави регіону та міжнародні організації.

5. Працювати задля ініціювання регулярних зустрічей інтелектуалів Центральної та Східної Європи, метою яких будуть роздуми над європейською ідентичністю, а також робота з розширення та поширення знань про наш регіон. З цією ініціативою пов'язана ідея створення Карпатського університету, метою якого є як розвиток наукових досліджень, що служать всебічному розвитку, так і їх популяризація в академічних та освітніх колах.

Криницька Декларація, 3 вересня 2014 року

Війна в Україні становить найбільшу загрозу безпеці в Європі з часів закінчення холодної війни.

Ця загроза пов'язана з тим, що в черговий раз після російсько-грузинської війни 2008 року агресія Росії здійснює зміну кордонів із застосуванням сили і прагне визнати це довготривалим станом.

Анексія та окупація Криму, вторгнення російських військ на територію Східної України є порушенням основних принципів міжнародного права; підривають принцип територіальної цілісності та державного суверенітету, які є основою мирного порядку у відносинах між державами.

У цій ситуації значною мірою від реакції окремих держав і всього регіону Центральної та Східної Європи, Північноатлантичного Альянсу та Європейського Союзу, залежить сьогодні не тільки мир в Україні, а й те, що Європа буде в безпеці, і чи залишиться континентом верховенства права та універсальних цінностей.

Бездіяльність по відношенню до цих фактів - це не вибір. Політика умиротворення може і сьогодні призвести до катастрофи, яку Європа вже раз пережила 75 років тому.

Тому учасники конференції «Європа Карпат», які зібралися в місті Криниця 3 вересня 2014 року, рішуче засуджують політику російської агресії, яка дестабілізує Східну Європу і закликають держави трансатлантичного співтовариства до послідовної і адекватної реакції на цю загрозу, зокрема, шляхом розширення обороноздатності союзних держав Центральної та Східної Європи.

Україні слід сьогодні надати повну підтримку в будь-якій можливій формі, про яку вона попросить, а спільна трансатлантична відповідь щодо Росії повинна бути настільки сильною, щоб перешкодити її подальшій агресії і відновити територіальну цілісність України, включно з Кримом.

Ми закликаємо особливо країни нашого регіону знайти шлях до спільної та солідарної реакції на війну в Україні. Висловлюємо солідарність з усіма жертвами окупації Криму і війни в Україні, особливо з сім'ями загиблих солдатів.

Перемишльська декларація, 29 січня 2017 року

На шляху відповідального розвитку - підстави карпатської макрорегіональної стратегії ЄС

Карпатський регіон вже багато років є простором співпраці суверенних національних держав Центральної та Східної Європи, яка здійснюється на кількох рівнях: президентському, урядовому, парламентському та місцевої влади. Ми надали їй міждержавний і транскордонний характер у вигляді ініціативи Європа Карпат. Вишеградська група являється її інституційною основою. Польща, Угорщина, Словаччина і Чеська Республіка спільно представляють інтереси нашого регіону в Європейському Союзі у співпраці з іншими карпатськими державами, прагнучи до її оновлення, щоб подолати кризу і вирішити проблеми, з якими зіткнулася Європа. Ми виступаємо за повернення Європейського Союзу до його фундаментальних цінностей, включаючи християнство. З них були виведені принципи субсидіарності, допоміжності та солідарності.

Розуміючи унікальність Карпатського регіону, потенціал якого пов'язаний з його культурною, економічною та соціальною різноманітністю та волею співпраці між державами та суспільствами, вважаємо за необхідне, щоб Європейський Союз прийняв нову стратегію розвитку для Карпат. Карпатська стратегія повинна відігравати особливу роль як механізм співпраці та спільних заходів. Таким чином, це значно обмежить периферійний характер нашого регіону, підвищить його безпеку і зміцнить соціальну підтримку для Європейського Союзу.

Європейська єдність, у розумінні співпраці суверенних національних держав, має ґрунтуватися на моделі відповідального розвитку. Метою Карпатського співробітництва в найближчі роки є будівництво осі північ-південь, необхідної для підвищення економічної згуртованості в регіоні та його транспортної доступності. У цьому контексті стратегічними інвестиціями в економічній сфері є: «Віа Карпатія» (Via Carpathia), разом з дорогою S19, залізнична лінія Подленже–Пекелко, канал Одра-Дунай. Ми також підтримуємо інші регіональні ініціативи на користь відповідального розвитку, такі як: програма транснаціонального співробітництва Interreg Центральна Європа, Програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020, співробітництво в галузі молодіжних обмінів, Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат, Карпатський Інститут, Бескидський центр лижного спорту. Ми будемо працювати в напрямку поширення туризму для міжкультурних комунікацій і зміцнення зв'язків між місцевими громадами. Тому ми вважаємо за необхідне розширення прикордонних переходів і створення нових. Ми виступаємо за включення до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО транскордонних австро-угорських укріплень, у тому числі фортеці Перемишль. Прагнучи зміцнити співпрацю в регіоні, ми виступаємо за організацію конференції карпатських парламентських груп та Карпатського економічного форуму.

Ми вважаємо, що макрорегіональна карпатська стратегія, заснована на відповідальному розвитку, принесе соціально очікувані результати в економіці, інфраструктурі, освіті, екології та культурі. Підвищуючи рівень інновацій та створюючи простір для підприємництва, вона зміцнить конкурентоспроможність та ефективність економік держав, розташованих у Карпатському регіоні. Також сприятиме збереженню мультикультурної спадщини в Центральній і Східній Європі, а також природного розмаїття і туристичних переваг.